

Teaching Management of Thai Dance Subjects in the 21st Century

Tanasit Chomchit^{1*}, Kornwipa Laosriratanachai², Naruephak Arkhawanont³, and Bongkoch Thipsumonta⁴

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

³ Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

⁴ Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: tanasit-chomchit@hotmail.com

Abstract

In this article, the author wants to present the trends in teaching Thai dance in the 21st century, methods of coping with changes according to the global situation, as a guideline for teachers, students, and society to be aware of the trends and principles of teaching Thai dance in a direction that promotes and supports educational activities in a better way. It should not be stuck with old things, but technology can be applied in conjunction with teaching and learning to enhance effectiveness. The characteristics of a desirable Thai dance teacher in the 21st century must include a spirit of teaching, knowledge, expertise, depth, and the ability to adapt to changes in society and technology. It is not limited to just transferring knowledge in the old way. And must have continuous self-development. In terms of the guidelines for teaching Thai dance in the 21st century to be effective, consistent with the characteristics of a desirable Thai dance teacher in the 21st century, the main focus is on the learner. By understanding, reaching, and being important to the rapid changes in the world, teachers must be able to adjust and develop according to the trends and needs of society. But one thing that teachers must still have is ethics or the spirit of being a teacher. As a teacher of Thai dance For the younger generation of Thais to know, continue and preserve the arts of the Thai nation in the current social change situation, it is necessary to improve or change the teaching methods of Thai dance to stimulate and strengthen the teaching and learning to be effective because the change is like a double-edged sword in that teachers have a duty to adjust and instill consciousness, build people, build the nation, and maintain Thai culture through teaching Thai dance in the 21st century.

Keywords: Teaching Management, Thai Dance Course, 21st Century

การจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21

ธนสิทธิ์ ชมชิต^{1*}, กรวิภา เลาศรีรัตนชัย², ณฤศ อาชวานนท์³ และบงกช ทิพย์สุมณฑา⁴

1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

* Corresponding author: E-mail: tanasit-chomchit@hotmail.com

บทคัดย่อ

เนื้อหาในบทความนี้ ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้เห็นถึงแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 วิธีการจัดการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของโลก เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ ให้ครูผู้สอน ผู้เรียน และสังคม ได้รับรู้ถึงแนวโน้ม และหลักปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทย ให้ไปในทิศทางที่ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาในทางที่ดีขึ้น โดยไม่ควรยึดติดกับสิ่งเดิม แต่ยังสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคุณลักษณะของครุนาฏศิลป์ไทยอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีจิตวิญญาณของการเป็นครุ มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญ ลุ่มลึก ปรับเปลี่ยนตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การถ่ายทอดความรู้แบบเดิม แล้วต้องมีการพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของของครุนาฏศิลป์ไทยอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยหลักสำคัญมุ่งเน้นไปในส่วนของผู้เรียนเป็นหลัก โดยการเข้าใจ เข้าถึง และสิ่งสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของโลก ครูผู้สอนต้องสามารถปรับเปลี่ยนพัฒนาได้ตามกระแสและความต้องการของสังคม แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นครูต้องมีคือ จรรยาบรรณ หรือจิตวิญญาณความเป็นครู ในฐานะครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เยาวชนคนไทยในรุ่นหลังได้รู้จัก สืบสาน และอนุรักษ์ศิลปะของชาติไทย ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ในขณะนี้ จึงมีความจำเป็นการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทย เพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ เพราะการเปลี่ยนแปลงนั้นเปรียบเสมือนดาบสองคม ที่ครูผู้สอนมีหน้าที่ปรับเปลี่ยน และปลูกจิตสำนึก สร้างคน สร้างชาติ รักษาวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ ผ่านการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, รายวิชานาฏศิลป์ไทย, ศตวรรษที่ 21

บทนำ

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศิลปะ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี การเรียนการสอนในยุคนี้ ไม่เพียงแต่เน้นการถ่ายทอดความรู้ในวิชาการต่าง ๆ แต่ยังเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตของผู้เรียนในสังคมที่มีการเชื่อมโยงทางเทคโนโลยีและสื่อสาร มุ่งเน้นพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Saavedra & Opfer, 2012) ซึ่งการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นสามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกศาสตร์สาขาวิชา อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงครูผู้สอน และผู้เรียน เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน และการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และพัฒนาความคิดที่เป็นนวัตกรรม หรือการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ การใช้ซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เกมกระดาน ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Trilling & Fadel, 2009)

ประเทศไทยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4 Cs ประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การร่วมมือ และการสร้างสรรค์ โดยสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ตามนโยบาย Thailand 4.0 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ทั้งนี้การเรียนในศตวรรษที่ 21 ยังต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นและความพร้อมรอบด้านเพื่อเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรองรับต่อทุกสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก

นาฏศิลป์ไทยมีความสำคัญ อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ จึงได้รับการบรรจุในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และการคิดจินตนาการทางศิลปะ ซึ่งส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้ กิจกรรมนาฏศิลป์ยังสามารถพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ การเรียนการสอนนาฏศิลป์นั้น การฝึกปฏิบัตินับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากต้องใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวอย่างมีลีลาจังหวะที่อ่อนช้อยและงดงาม ซึ่งต้องอาศัยความรู้และความสามารถของผู้สอนในการถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอน คือ ความสนใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญในการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถร่วมกิจกรรมได้ จะช่วยเพิ่มความสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน มีความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพได้ (ชัยญภัทร ภัคพิพัฒน์สกุล พิจิตรา ธงพานิช นิราศ จันทระจิต, 2566 :45-46)

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะ(นาฏศิลป์ไทย) ถือเป็นกิจกรรมที่ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวทางร่างกาย แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการแสดงออกผ่านศิลปะการแสดง ทั้งการร้อง การรำ การเต้น และการเล่นดนตรี ซึ่งเป็นการผสมผสานทักษะทางร่างกายและทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงท่าทางที่มีความหมายและสวยงาม การจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่ท้าทายและสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม การเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 จึงไม่เพียงแต่เน้นการถ่ายทอดทักษะทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการแสดงและการเคลื่อนไหวเท่านั้น แต่ยังต้อง

ปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนาของสังคมโลกและความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล บทความวิชาการ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ฉบับนี้ จึงเป็นบทความเชิงการบรรยาย เทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้ได้ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด อันเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ไทย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต

อย่างไรก็ดี การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ยังมีการมุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและมีความซับซ้อนมากขึ้น การสร้างทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การมีความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุดเพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับอนาคตที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแม่นยำ การออกแบบ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นกระบวนการที่ต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างศิลปะดั้งเดิม และการพัฒนาในยุคดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเติบโตไปพร้อมกับการพัฒนาทางสังคมและเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนวิธีการรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากผู้เรียน และการพัฒนาครูผู้สอนสู่คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ไทยอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ความหมายและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทยเป็นการแสดงที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อบอกเล่าเรื่องราว มีความสวยงามและเอกลักษณ์ของชาติไทย ซึ่งไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม แต่ยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน นาฏศิลป์ถือเป็นศิลปะที่ต้องการความประณีตในการสร้างสรรค์และเชื่อมโยงกับการบรรเลงดนตรีและการขับร้อง เพื่อเพิ่มคุณค่าในการแสดง การศึกษานาฏศิลป์จึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมที่สำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ วิจิตรศิลป์ รวมถึงจิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี และดนตรี นาฏศิลป์มีบทบาทในการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปะไปยังรุ่นต่อไป

นาฏศิลป์ไทย เป็นศาสตร์ที่มีคุณค่า และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย ทั้งในด้านศิลปะและประเพณี อีกทั้งยังมีประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาและฝึกฝนศาสตร์การแสดง เนื่องจากการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยเน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง แต่ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการแสดงออกทางอารมณ์อย่างมีสติและสมดุลอีกด้วย ชลธิชา สุขสำราญ (2565) กล่าวถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไว้ว่า “นาฏศิลป์” เป็นศิลปะที่สะท้อนเอกลักษณ์ของบ้านเมืองและเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของสังคม ซึ่งความเข้าใจในศิลปะของประชาชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากศิลปะสามารถเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวอารมณ์ ช่วยให้ผู้คนมีแนวทางในการคิดและดำเนินชีวิตไปในทางที่ดี ทั้งยังเป็นแหล่งรวมศิลปะจากหลายสาขาที่สอดคล้องกัน เช่น ศิลปะการเขียน การออกแบบเครื่องแต่งกาย และวรรณคดี ซึ่งทั้งหมดนี้ถูกสร้างสรรค์ด้วยความประณีตและใส่ใจ ศิลปะจึงเป็นส่วนสำคัญที่แสดงออกถึงความเป็นชาติของทุกประเทศและทุกภาษามาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน นาฏศิลป์จึงมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศอย่างลึกซึ้ง สร้างความเป็นแกนสารให้แก่บ้านเมืองอย่างยั่งยืน (ชลธิชา สุขสำราญ, 2565: 66)

นาฏศิลป์ไทย เป็นศาสตร์ที่มีคุณค่า และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย ทั้งในด้านศิลปะและประเพณี อีกทั้งยังมีประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาและฝึกฝนศาสตร์การแสดง เนื่องจากการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยเน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการ

เคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง แต่ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการแสดงออกทางอารมณ์อย่างมีสติและสมดุลอีกด้วย ในบทความฉบับนี้ ขอกล่าวถึงความหมายและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยไว้เป็นข้อมูลให้ผู้สนใจ ได้ศึกษาสืบค้นงานด้านวิชาการ ดังต่อไปนี้

ความหมายของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ และนาฏยศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการฟ้อนรำ ระเบียบ รำฟ้อน รวมถึงการเต้น นาฏศิลป์ และนาฏยศิลป์ หมายถึง ศิลปะ ในปัจจุบันมีขึ้นเรียกที่หลากหลายอย่างเช่น นาฏกรรม สังคีตศิลป์ วิพิธทัศนา และศิลปะการแสดง ซึ่งมีความหมายครอบคลุมศิลปะแห่งการร้อง การรำ และการบรรเลงดนตรี (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547: 12-13) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยทางนาฏกรรม ให้นิยามความหมายที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ และนาฏยศิลป์ไว้ โดยจะรวบรวมสังเคราะห์ไว้ให้ศึกษา ดังต่อไปนี้

สุมิตร เทพวงษ์ (2541: 16) กล่าวถึงความหมายของนาฏศิลป์ไทยไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นและยกระดับจิตใจของมนุษย์ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายให้เกิดท่าทางตามจังหวะทำนองดนตรีจนเกิดความสวยงาม นาฏศิลป์นั้นเป็นศิลปะชั้นสูง และเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ

เรณู โกศินานนท์ (2546: 1) กล่าวถึงความหมายของนาฏศิลป์ไทยไว้ว่า นาฏศิลป์ไทย เป็นเสมือนเครื่องวัดความเจริญของชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นการเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ พัฒนามาเป็นศิลปะการฟ้อนรำ จนกลายเป็นรูปแบบนาฏศิลป์ไทยประจำชาติ

ประวิทย์ ฤทธิบุลย์ (2558: 115) กล่าวถึงความหมายของนาฏศิลป์ไทยไว้ว่า นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปะการแสดงที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายของมนุษย์ เป็นศิลปะวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากการเลียนแบบธรรมชาติและการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในแต่ละสังคม การแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แฝงไปด้วยภูมิปัญญาของคนในสังคมไทย เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่รวมศิลปะหลายแขนงไว้ด้วยกัน จนกลายเป็นมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมไทยที่มีคุณค่าและความงดงามเฉพาะตัว

ชลธิชา สุขสำราญ (2565: 65) นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม ให้ความบันเทิง อันโน้มน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรี และการขับร้องเข้าร่วมด้วย

สรุปได้ว่า นาฏศิลป์ คือศิลปะการแสดงที่รวมทั้งการเต้นรำ การร้องเพลง และการแสดงละคร โดยมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของไทย เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดของมนุษย์ โดยเลียนแบบสิ่งรอบข้าง ทั้งทางธรรมชาติ และการจินตนาการขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยท่าทางการแสดงที่ประดิษฐ์เครื่องแต่งกายที่งดงาม และการใช้ดนตรีและเสียงในการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ นาฏศิลป์นั้น คือการรักษา มรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ และยังช่วยสร้างความเข้าใจในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้แก่คนรุ่นหลัง ได้ศึกษาเรียนรู้วิวัฒนาการแต่ละยุคสมัย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านการแสดง โดยนาฏศิลป์ไทยที่กล่าวข้างต้น มีการอนุรักษ์ สืบสานถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีผู้ถ่ายทอด และ ผู้รับการถ่ายทอด หรือเรียกกันในปัจจุบันว่า “ผู้เรียน” โดยมีผู้ถ่ายทอดทักษะ องค์ความรู้ ต้องเป็นผู้สะสมประสบการณ์ นำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้มาถ่ายทอดสู่ผู้เรียน โดยผู้ถ่ายทอด เป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า “ครู” ในเนื้อหาต่อไป ขอนำเสนอคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ไทย อันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ไทยอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ในโลกที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งเทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม หรือการศึกษา “ครู” ยังคงเป็นผู้ที่มีความหมายและเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นกำลังพลที่ดี มีคุณภาพของประเทศชาติ และเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ผู้เป็นครูต้องมีการปรับเปลี่ยน พัฒนาด้านต่าง ๆ ตามโลกที่เปลี่ยนไป แต่การที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกระบวนการยกระดับคุณภาพครูไทยเพื่อให้เป็นครูในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง โดยเปลี่ยนวิธีการสอนที่เน้น “วิชาเป็นตัวตั้ง” เปลี่ยนเป็นเน้น “ชีวิตผู้เรียนเป็นตัวตั้ง” (Vace, 2010 อ้างถึงใน เกิดพงศ์ จิตรหลั่ง, 2562: 139)

การศึกษาไทยในปัจจุบัน เกิดคำว่า “ครูยุคใหม่” “ครูที่พึงประสงค์” และ “ครูดีในดวงใจ” กลายเป็นกระแสที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และตั้งคำถามในสังคมว่า ครูในลักษณะดังกล่าว คือ ครูแบบไหน และทำไมจึงต้องมีการระบุ นิยาม ความต้องการที่เกี่ยวกับ “ครู” เช่นนั้น ตามที่ Noparak (2016) กล่าวถึงลักษณะของครูยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ว่าครูในยุคนี้ต้องมีคุณสมบัติที่ต้องเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านการศึกษา เป็นนักวิเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์ และนักวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เป็นครูที่มีจิตวิญญาณในการสอน มีความเข้าใจในจิตวิทยาและศิลปะในการสอน รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของโลก เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอน มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์และสังคม ซึ่งครูที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวมานี้ จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติ และสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Noparak, 2016 อ้างถึงใน เกิดพงศ์ จิตรหลั่ง, 2562: 139)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (2014) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่มีคุณภาพไว้ว่า “ครู” จะต้องเป็นผู้มีจิตวิญญาณของการเป็นครูและเป็นผู้ให้ที่เต็มไปด้วยความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีทักษะในการสื่อสารและการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงตื่นตัวทันเหตุการณ์และทันสมัย มีความก้าวหน้าทางวิทยาการและความรู้ พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผู้ใฝ่หาความรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างทางคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม รู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ของความเป็นชาติไทย พร้อมทั้งภาคภูมิใจในความ เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคม และมีความพร้อมและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน

จากข้อความข้างต้น แสดงถึงบทบาทและทักษะที่ครูในยุคปัจจุบันควรมีเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม จากการสัมภาษณ์ครู ข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชานาฏศิลป์ไทย และการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย ระบุถึงในส่วนของคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ไทยอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ครูควรต้องมีการปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของโลก

ธานี มังกะโรทัย (2568: สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ไทยอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการและเนื้อหาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ครูนาฏศิลป์จึงต้องเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

นาวิ สาสงเคราะห์ (2568: สัมภาษณ์) การสอนนาฏศิลป์ในยุคศตวรรษที่ 21 ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การถ่ายทอดท่ารำแบบดั้งเดิม แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร

และความเข้าใจในวัฒนธรรม ครุนาฏศิลป์จึงต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้และปรับตัว เพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีคุณค่าให้กับนักเรียน

นพดล อินทร์จันทร์ (2565: 189) คุณลักษณะของครูศิลปะการแสดงในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครูศิลปะการแสดงควรมีคุณลักษณะสำคัญด้านความรู้ ครูควรมีความสามารถในการอธิบายความรู้ด้านนาฏศิลป์และการละครไทยได้ดี และต้องมีความรู้ที่หลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ ระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ ลักษณะเฉพาะเชิงพฤติกรรม ครูควรมีความอดทนต่อการปฏิบัติงานและสามารถเป็นแบบอย่างของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่ดีด้านบุคลิกและภาพลักษณ์ ครูควรมีบุคลิกที่ตื่นรู้ ทันสมัยและทันเหตุการณ์ คุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาและสร้างสรรค์การเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้ในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม

มาโนชน บัญทองเล็ก (มาโนชน บัญทองเล็ก, 2565 อ้างถึงใน นพดล อินทร์จันทร์, 2565: 197) ครูต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะด้านสื่อวัฒนธรรมในการผลิต หรือใช้สื่อในการช่วยสอน ประยุกต์ใช้ให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างชัดเจน

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนสู่การบูรณาการในศตวรรษที่ 21

การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะหรือทักษะปฏิบัติงาน โดยทั่วไปเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติการกระทำ หรือการแสดงออก สามารถทำกิจกรรมจนมีลักษณะถูกต้อง คล่องแคล่ว ว่องไว การพัฒนาด้านสติปัญญาหรือความรอบรู้ การพัฒนาด้านจิตใจหรือคุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาด้านทักษะทางกายเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและคล่องแคล่วในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการนำมาบูรณาการการสอนศาสตร์วิชาที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ ในบทความฉบับนี้ ขอเสนอแนวคิดรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของนักวิชาการจำนวน 3 ท่าน ดังต่อไปนี้

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow)

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ Harrow (1972) เป็นรูปแบบที่เน้นการสอนทักษะปฏิบัติเหมาะสำหรับนำไปจัดกิจกรรมการสอนในเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายไปจนถึงระดับอุดมศึกษา และรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัตินี้มีประโยชน์สามารถนำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จในการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความคิด ผลการปฏิบัติงานและพฤติกรรมในการทำงานได้นอกจากนี้การจัดกิจกรรมตามแนวคิดดังกล่าวยังเหมาะสำหรับการนำไปใช้ในวิชาพลศึกษา ศิลปศึกษา และการสอนเด็กพิเศษด้วย แนวคิดนี้จึงมีความหมายต่อการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาเด็กในแต่ละวัย โดยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow) นั้น ประกอบด้วย 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลียนแบบ ผู้เรียนสังเกตการกระทำและเข้าใจขั้นตอนหลัก จนสามารถบอกได้ว่าแต่ละขั้นตอนมีอะไรบ้าง และเริ่มใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนสามารถทำได้

ขั้นที่ 2 การลงมือกระทำตามคำสั่ง ผู้เรียนลงมือทำตามคำสั่งแม้ยังทำไม่ได้สมบูรณ์ เพื่อให้เกิดประสบการณ์และปรับการกระทำให้ถูกต้องจากการฝึกปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 การกระทำอย่างสมบูรณ์ ผู้เรียนฝึกฝนจนสามารถทำทักษะได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว รวดเร็ว และมั่นใจ

ขั้นที่ 4 การแสดงออก ผู้เรียนประยุกต์ทักษะที่เรียนรู้เพื่อใช้ในการทำงานที่ซับซ้อนและผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมชาติ การแสดงออกที่มีความเป็นธรรมชาติและสามารถสื่อสารได้อย่างมีความซาบซึ้งและสร้างสรรค์ (ศิริรัตน์ เหมาชิวะ และจงบล บัวแก้ว, 2567: 4)

สุรัตนา ญอจพรอุดมลาภ และ วชิรินทร์ ศรีรักษา (2559) กล่าวสรุปถึงการศึกษาหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติตามรูปแบบการสอนของ HARROW สามารถนำมาใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ ซึ่งคาดว่าจะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติที่สูงขึ้น มีความสนใจและความกระตือรือร้นการเรียนมากขึ้น อีกทั้งมีสำนึกรักและเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ไทยอันเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ (สุรัตนา ญอจพรอุดมลาภ และ วชิรินทร์ ศรีรักษา, 2559: 26) สอดคล้องกับ รุ่งนภา ชุมประเสริฐ และจุไรศิริ ชูรักษ์ (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ร่วมกับการใช้สื่อประสมที่มีต่อทักษะการปฏิบัติทางนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิธีการสอนที่เน้นทักษะการปฏิบัติในรายวิชานาฏศิลป์มีด้วยกันหลากหลายวิธี ซึ่งจากการศึกษารูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติทางนาฏศิลป์ได้ดีอีกวิธีหนึ่ง โดยเป็นการเรียนรู้ที่ได้จัดลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ทางด้านทักษะการปฏิบัติเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อย ไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออก และการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (รุ่งนภา ชุมประเสริฐ และจุไรศิริ ชูรักษ์, 2565: 206-207)

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies)

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instructional Model for Psychomotor Domain) เป็นกระบวนการที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะที่มีส่วนย่อยจำนวนมาก ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกทักษะเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ผู้สอนจะสาธิตทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ โดยการสาธิตทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งต้องเป็นการกระทำที่เป็นธรรมชาติ ไม่เร็วหรือช้าเกินไป พร้อมทั้งให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกตจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจระหว่างการสาธิต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนเห็นภาพรวมของทักษะแล้ว ผู้สอนจะแบ่งทักษะทั้งหมดออกเป็นทักษะย่อย และสาธิตแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและปฏิบัติทีละส่วนอย่างช้า ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำตามได้ง่าย

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือแบบอย่างจากผู้สอน หากเกิดปัญหาหรือขัดข้อง ผู้สอนจะให้คำแนะนำและช่วยแก้ไขจนกว่าผู้เรียนจะทำได้ โดยจะทำเช่นนี้ไปทีละทักษะย่อย

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้แล้ว ผู้สอนจะให้คำแนะนำเทคนิคหรือวิธีการในการทำงานให้ดีขึ้น เช่น ทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้อย่างประณีต หรือทำได้ง่ายขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยเป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อยได้ทั้งหมดแล้ว ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยทั้งหมดให้เป็นทักษะที่สมบูรณ์ โดยฝึกปฏิบัติทักษะต่อเนื่องจากต้นจนจบหลายครั้งจนสามารถทำทักษะได้อย่างชำนาญ (ทิศนา แหมมณี, 2559: 243-247)

นอกจากนี้ การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะได้ดีขึ้นและรวดเร็วขึ้น วริศนันท์ เดชปานประสงค์(2565) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสไว้ว่า การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติเดวิสเหมาะสมกับการปฏิบัติงานของผู้เรียนที่มีการทำงานหลายขั้นตอนมีทักษะย่อยหลายทักษะ โดยฝึกทักษะย่อย

ให้เกิดความชำนาญอย่างแท้จริงแล้วจึงทำการเชื่อมโยงทักษะย่อยเหล่านั้นเป็นทักษะใหญ่ และสามารถเชื่อมโยงทักษะใหญ่กับทักษะใหญ่ที่มีอยู่ให้เป็นการกระทำที่สมบูรณ์ต่อไป (วรศนันท์ เดชปานประสงค์ และคณะ, 2565: 8-9) สอดคล้องกับ ลดาวัลย์ ก๊กตระกูล (2561) ว่าด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของDavies เป็นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อยนำมาเชื่อมโยงจนเกิดเป็นทักษะใหญ่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยมี 5 ขั้นตอน 1) สาธิตทักษะ 2) สาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 3) ให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 4) ให้เทคนิควิธีการ และ 5) ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยเป็นทักษะที่สมบูรณ์ (ลดาวัลย์ ก๊กตระกูล, 2561: 16)

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson)

Simpson (1972) กล่าวว่า ทักษะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางกายของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อและร่างกายในการทำกิจกรรมที่มีความซับซ้อนและต้องใช้ความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อหลายส่วน การทำงานเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสั่งการของสมองที่ต้องเชื่อมโยงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ผ่านการฝึกฝน เมื่อได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วผู้เรียนจะมีความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญ และความคงทนในการทำสิ่งต่าง ๆ ผลลัพธ์ของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ หรือความราบรื่นในการดำเนินการผู้เรียนจะสามารถทำหรือแสดงออกได้อย่างคล่องแคล่วและชำนาญ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความอดทนในตัวผู้เรียนได้อีกด้วย (ทศนา แหมมณี, 2560 อ้างถึงใน ภักรินทร์ อะโรคา, 2563: 48-49)

กระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อได้อย่างถูกต้องและมีความชำนาญ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นความรู้สึกรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจและมุ่งมั่นเพื่อเข้าใจถึงลักษณะของทักษะที่ต้องการฝึก

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวให้พร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการทำงานหรือการแสดงทักษะนั้น ๆ โดยมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างองค์ความรู้ภายใต้การดูแล ในขั้นนี้จะให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการแสดงทักษะที่ได้เรียนรู้ ผ่านการทดลองหรือการแสดงบทบาทสมมุติ หรืออาจใช้วิธีการลองผิดลองถูกจนกระทั่งผู้เรียนสามารถทำได้อย่างถูกต้องและมีความชำนาญ

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือทำจนกลายเป็นกลไกอัตโนมัติ ขั้นนี้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะนั้นได้สำเร็จ และเกิดความมั่นใจในการทำสิ่งนั้น ๆ ด้วยความต่อเนื่องในการฝึกฝน

ขั้นที่ 5 ขั้นการทำอย่างชำนาญ ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนทักษะที่ทำจนเกิดความชำนาญและสามารถทำได้โดยอัตโนมัติ พร้อมทั้งมีความมั่นใจในตัวเองในการปฏิบัติทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะของตนให้ดียิ่งขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ทักษะที่ได้ฝึกฝนมาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญและประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายได้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจะเริ่มมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการปรับปรุงหรือพัฒนาทักษะนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง

โดยกระบวนการตามขั้นดังกล่าว จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง โดยในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของนักวิชาการจำนวน 3 ท่าน ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนได้ทุกวิชา ขึ้นอยู่กับว่าจะนำมาใช้โดยวิธีการใด กับกลุ่มผู้เรียนแบบใด จึงจะเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติอย่าง รายวิชานาฏศิลป์ไทย สำหรับการรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 วิชานาฏศิลป์ไทย ถือได้ว่าเป็นวิชาที่ทำนายต่อการปรับเปลี่ยน พัฒนา ควบคู่กับการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและมีคุณภาพ ดังนั้น บทความฉบับนี้ จึงขอเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมพร้อมที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ตามเท่าทันกระแสโลกยุคใหม่ ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นหลัก

แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทย เป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะทางร่างกายและการแสดงออกทางศิลปะ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกล้าทำกล้าแสดงออกและสามารถใช้ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดงท่าทางให้มีความชัดเจน สวยงาม และมีความหมายที่ลึกซึ้ง การเรียนรู้ในด้านนี้ไม่เพียงแต่ต้องการความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกายเท่านั้น แต่ยังเน้นไปที่การสร้างความรู้สึก รัก พอใจ และสนุกสนานในการรำร้อง เต้นรำ หรือเล่นดนตรี (Upamai W., 2012 อ้างถึงในสุรตนา ปญจพรอุดมลาภ และ วชิรินทร์ ศรีรักษา, 2559: 25-26) โดยการเรียนการสอนต้องประกอบไปด้วยทักษะที่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝน พร้อมกับการสร้างพื้นฐานความเข้าใจในทางทฤษฎี ในกระบวนการสอนนาฏศิลป์ไทย นั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะทางร่างกาย การสอนที่ดีจะต้องเชื่อมโยงทั้งทฤษฎีและทักษะทางกายภาพเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการเคลื่อนไหวที่ไม่เพียงแต่เป็นการกระทำทางร่างกาย แต่ยังเป็นการสื่อสารที่มีความหมายในเชิงศิลปะ ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนมีทักษะที่แข็งแกร่งในด้านการแสดงออกและการใช้ท่าทางเพื่อสื่อสารได้อย่างสมบูรณ์แบบ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560)

การสอนนาฏศิลป์ในยุคศตวรรษที่ 21 ควรให้ความสำคัญกับการปรับการเรียนรู้อให้สอดคล้องกับบริบทและความแตกต่างของผู้เรียน โดยผู้สอนต้องเข้าใจและยอมรับความหลากหลายของนักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานและสร้างสรรค์ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะในการคิดและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ แม้ว่าผู้เรียนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ ซึ่งส่งผลต่อค่านิยมและสภาพสังคม แต่ความรู้เหล่านั้นไม่สามารถสอนความเป็นมนุษย์ได้ ดังนั้นผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในอนาคตอย่างมีความสุข และต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามกรอบแนวคิดการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเติบโตในทุกด้านได้อย่างสมบูรณ์ (เสาวรี ภูบาลชื่น, 2565: 7)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ธาณี มังกะโรทัย (2568) ครูชำนาญการพิเศษ สังกัด วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ให้สัมภาษณ์ประเด็นการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า การสอนนาฏศิลป์ในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการและเนื้อหาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

1. วิธีการสอนนาฏศิลป์ในยุคใหม่ ต้องบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยี ใช้สื่อดิจิทัล

1.1 ประยุกต์ใช้วิดีโอ ภาพถ่าย และแอปพลิเคชัน เพื่อนำเสนอเนื้อหาและท่ารำต่าง ๆ

1.2 ใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น การตัดต่อวิดีโอ การออกแบบท่าเต้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

- 1.3 ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน
2. วิธีการสอนนาฏศิลป์ในยุคใหม่ เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 2.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงาน
 - 2.2 จัดกิจกรรมกลุ่มและการแสดงผลงาน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันและแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์
 - 2.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์ วิเคราะห์ผลงานของตนเองและผู้อื่น
3. วิธีการสอนนาฏศิลป์ในยุคใหม่ ต้องเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
 - 3.1 นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสังคมในปัจจุบัน
 - 3.2 ส่งเสริมให้นักเรียนนำนาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การเต้นออกกกำลังกาย การแสดงในงานต่าง ๆ
 - 3.3 ส่งเสริมการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ เช่น การเดินพริ้วสไตล์ หรือการนำนาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้กับดนตรีสมัยใหม่

นอกจากนี้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่เพียงแต่การวางแผนรองรับด้านการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียว การมุ่งเน้นพัฒนาตัวผู้สอนเอง ก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยครูผู้สอนควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 พัฒนาทักษะการสอนแบบใหม่เรียนรู้เทคนิคการสอนแบบมีส่วนร่วมและการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและสร้างสรรค์ พัฒนาความรู้และทักษะทางนาฏศิลป์ ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ และในการจัดการเรียนการสอนยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้โดยต้องมีความเห็นอกเห็นใจ รับฟังปัญหา และวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนตามสถานการณ์โลก (ธานี มังกะโรทัย, 2568: สัมภาษณ์)

ศิริธร นวมนาม (2568) ข้าราชการครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาล 3 ประชาอินดี จังหวัดราชบุรี ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ครูผู้สอนควรมีความยืดหยุ่นในการปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ ครูควรเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ และพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคม ในการจัดการเรียนการสอน ควรผสมผสานทั้งความรู้เก่าและใหม่ เนื่องจากผู้เรียนในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เข้ามาในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนต้องชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่เก่า และสามารถนำสิ่งใหม่มาผสมผสานอย่างมีประสิทธิภาพ

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงของโลกกำลังก้าวหน้า สิ่งที่เราเห็นได้ชัดคือเทคโนโลยี ครุนาฏศิลป์ยุคใหม่จึง จำเป็นต้องหาวิธีบูรณาการศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ เช่น การนำเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสารมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน การใช้เกมเพื่อเสริมการเรียนรู้เนื้อหาวรรณคดีต่าง ๆ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ครูจำเป็นต้องมีความทันสมัยและ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ แต่ยังคงรักษาหลักการเดิมไว้ ครูควรเปิดกว้างทั้งด้านความคิดและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียน ไม่ยึดติดกับสิ่งเดิม ๆ เท่านั้น (ศิริธร นวมนาม, 2568: สัมภาษณ์)

นาวิ สาสงเคราะห์ (2568) อาจารย์ สังกัดวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งเป็นประเด็นที่ควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ด้านการใช้เทคโนโลยี ครูผู้สอนต้องพัฒนาทักษะในการใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อการสอนที่

หลากหลาย รวมถึงการใช้เครื่องมือออนไลน์ในการสื่อสารและการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูควรออกแบบการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ หรือการทำโปรเจกต์กลุ่มที่กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าและฝึกฝนทักษะของตนเอง อีกทั้ง ครูผู้สอนต้องลดช่องว่างระหว่างตัวผู้สอนเองกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่ายสบายใจต่อการเข้าปรึกษา ทั้งการฝึกฝนการปฏิบัติทักษะการแสดง ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีที่ทำให้ผู้เรียนจดจำกระบวนการทำได้เร็วขึ้น โดยการฝึกปฏิบัติแบบตัวต่อตัว ลดการให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากสื่อออนไลน์ แต่ชี้แนะให้ศึกษาสื่อเหล่านั้นเพื่อเป็นการทบทวนได้

3. ด้านครูผู้สอน แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยน กลวิธีการสอนให้มีความเข้าใจง่าย เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นเนื้อหา บทเรียน ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้ง ครูผู้สอนต้องติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนำมาประยุกต์ใช้ในการสอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูนาฏศิลป์ท่านอื่น ๆ และเข้าร่วมอบรมและสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองเพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ (นาวิ สาสงเคราะห์, 2568: สัมภาษณ์)

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และค่านิยม ความสนใจของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน โดยเน้นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบดั้งเดิม อย่างเช่น การเรียนรำแบบมาตรฐาน โขน ละคร รำ ฟ้อน ละคร และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างสรรคนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เข้ามาสร้างสรรค์การแสดง โดยยังคงอยู่บนฐานทุนทางวัฒนธรรมทางศิลปะการแสดง โดยจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ครูยุคใหม่พึงประปฏิบัติ คือ

1. การใช้เทคโนโลยีในการสอน ครูผู้สอนควรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการสอนนาฏศิลป์ โดยใช้สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอ ภาพถ่าย และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ท่ารำและเทคนิคการแสดงต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น อีกทั้งควรใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น การตัดต่อวิดีโอ การตัดต่อเพลง ประกอบการแสดง และการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือส่งการบ้าน ชิ้นงานระหว่างครูและผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานและสร้างสรรค์

2. จัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม วิธีการสอนนาฏศิลป์ในยุคใหม่ควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น การออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะการแสดงที่ตนเองสนใจ ควบคู่กับการให้คำแนะนำจากครูผู้สอน จัดกิจกรรมกลุ่มที่ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของตนเองและผู้อื่น เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์และการพัฒนาทักษะการแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีและการออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยต้องยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนเนื้อหาหรือวิธีการสอนตามความต้องการของผู้เรียนและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

4. แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องผสมผสานความรู้เก่าและใหม่ ครูผู้สอนต้องสามารถผสมผสานระหว่างความรู้ทางนาฏศิลป์ไทยดั้งเดิมกับการใช้เทคโนโลยีและแนวทางการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยคำนึงถึงคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมและนำสิ่งใหม่ ๆ มาผสมผสานให้เกิดความสอดคล้องกัน เช่น การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ หรือการใช้แนวคิดการแสดงรูปแบบอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการให้เกิดเป็นผลงานใหม่ ๆ อย่างการแสดงร่วมสมัย

5. ทักษะที่ครูนาฏศิลป์ไทยควรมีในศตวรรษที่ 21 นอกจากการเรียนการสอนแล้ว การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องเป็นคนที่มีความสามารถรอบด้าน เปรียบเสมือนอาวุธไว้ใช้ป้องกันตัว ในการปฏิบัติงาน การดำรงชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุป แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ความรัก ความเข้าใจ และพร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

บทสรุป

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในด้านศิลปะ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี โดยไม่เพียงแค่นำเสนอความรู้ทางวิชาการ แต่ยังมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในสังคมที่เชื่อมโยงผ่านเทคโนโลยีและการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนในยุคนี้ควรเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เรียนและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ในส่วนของนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาทักษะทางศิลปะและการแสดง รวมถึงการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางร่างกาย จิตใจ และสังคมให้แก่ผู้เรียน โดยการฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์ต้องอาศัยความรู้และความสามารถของผู้สอนในการถ่ายทอด และการสร้างความสนใจให้ผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้

นาฏศิลป์ไทยเป็นการแสดงที่ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายในการบอกเล่าเรื่องราวด้วยความสวยงามและเอกลักษณ์เฉพาะของชาติไทย เป็นศิลปะที่มีความประณีตและเชื่อมโยงกับการบรรเลงดนตรีและการขับร้อง ซึ่งเพิ่มคุณค่าในการแสดงและสะท้อนถึงวัฒนธรรมของชาติไทย โดยนาฏศิลป์ยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น การเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในปัจจุบัน จึงมีบทบาทสำคัญในการสืบสานศิลปะและการแสดงเหล่านี้จากรุ่นสู่รุ่น โดยครูผู้สอนต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการถ่ายทอดทักษะและองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในยุคนี้ ต้องสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางสังคมและเทคโนโลยี โดยไม่เพียงแค่นำเสนอทักษะทางศิลปะ แต่ต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนจึงเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้จบออกไปเป็นกำลังพลที่ดีของชาติ โดยครูผู้สอนควรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนำเสนอในรูปภาพ ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 คุณลักษณะของครุนาฏศิลป์ไทยอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนสู่การบูรณาการในศตวรรษที่ 21 ในบทความฉบับนี้ได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมจาก แฮร์โรว์ (Harrow) เดวิส (Davies) และซิมป์สัน (Simpson) เกี่ยวกับรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน และสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไทย สู่การบูรณาการในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องคำนึงถึงโดยสรุปเป็นแผนภาพแนวทาง ดังต่อไปนี้

แนวทางการจัดการเรียนการสอน รายวิชานาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 2 แนวคิดการจัดการเรียนการสอนสู่การบูรณาการในศตวรรษที่ 21

1. **Technology** การใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการการสอน คือการนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือทางดิจิทัลต่าง ๆ มาผสมผสานและใช้ร่วมกับกระบวนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ธาณี มังกะโรทัย (2568) และนาวิ สาสงเคราะห์ (2568) ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการเรียนการสอนต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อการสอนวิชานาฏศิลป์ การจัดทำข้อสอบแบบออนไลน์ แท็บเล็ต ซอฟต์แวร์การเรียนรู้ แอปพลิเคชันเป็นสื่อเรียนรู้ หรือสื่อดิจิทัลอื่น ๆ เป็นแหล่งทบทวนการรำ มาเสริมสร้างการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียนและในรูปแบบออนไลน์ โดยการใช้เทคโนโลยีในบูรณาการการเรียนการสอน นักเรียนจะสามารถพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ได้อีกด้วย

2. **Changing** เปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) ที่ว่าด้วยการปรับปรุงและประยุกต์ใช้พัฒนาทักษะผู้เรียนให้ตรงกับวัฒนธรรมของผู้เรียน ศักยภาพผู้เรียน เช่นเดียวกับศิริธร นวมนาม (2568) กล่าวถึงครูผู้สอนควรมีความยืดหยุ่นในการปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

3. **Understand** เข้าใจความต้องการและความแตกต่างทางทักษะความสามารถ ฯลฯ ของผู้เรียน โดยครูผู้สอน ควรต้องมีความเห็นอก เห็นใจ และรับฟัง วิเคราะห์ พิจารณา ปัญหาและเหตุผลของผู้เรียน ให้มีความสำคัญกับผู้เรียนในชั้นเรียนอย่างทั่วถึง ไม่ละเว้น หรือข้ามผ่านผู้เรียนที่มีทักษะหรือความรู้ที่น้อยกว่าเพื่อน ยิ่งในปัจจุบันเข้าสู่ยุค BANI World โลกแห่งความเปราะบาง และเต็มไปด้วยความวิตกกังวล (สายพิน สีสหรัญ,

2568: 35) ยิ่งต้องระมัดระวัง ทั้งการกระทำและคำพูด รวมถึงการเลือกผู้เรียนไปแสดง ควรมองที่ศักยภาพมากกว่าหน้าตา และให้โอกาสเท่าเทียมกัน

4. Teacher บริหารจัดการตัวครูผู้สอน การจัดสรรเวลา การให้คำปรึกษา และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ครูต้องมีความตั้งใจในการทำงาน และทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ สร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องการเตรียมการสอน วางแผนการสอนอย่างละเอียด พร้อมทั้งเลือกใช้สื่อและเทคนิคที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ และต้องรู้ในศาสตร์นาฏศิลป์อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ นาวิ สาสงเคราะห์ (2568) เน้นย้ำการจัดการเรียนของครูนาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ครูต้องมีความรู้ เพราะจะเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนได้ เปลี่ยนความคิด ลดอัตราความเป็นตัวตน เพื่อเว้นช่องว่างระหว่างตัวผู้สอนกับตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสุข และพร้อมเปิดรับความรู้ได้อย่างเต็มระบบ นอกจากนี้ ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการอัปเดตความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้เทคนิคใหม่ ๆ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในวงการการศึกษา การทำหน้าที่ให้เต็มที่ของครูจะส่งผลให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). *คู่มือการสอนนาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาภาควิชานาฏศิลป์.
- เกิดพงศ์ จิตรหล่ง. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 14(1), 139.
- ชลธิชา สุขสำราญ. (2565). นาฏศิลป์ไทยเสริมสร้างบุคลิกภาพสำหรับเด็กวัย 6-12 ปี. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 2(2), 65.
- ชัยญภัทร ภัคพิพัฒน์สกุล พิจิตรา ธงพานิช นิราศ จันทระจิตร. (2566). การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ฐานนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบการเรียนแบบร่วมมือของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 4(2). 45-46.
- ทิตนา แหมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานี มังกะโรทัย. (2568). *ครูชำนาญการพิเศษ สังกัด วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์*. (26 กุมภาพันธ์ 2568), สัมภาษณ์.
- นพดล อินทร์จันทร์ (2565). แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์ และคุณลักษณะของครูศิลปะการแสดงในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม*, 10(1), 189.
- นาวิ สาสงเคราะห์. (2568). *อาจารย์ สังกัด วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์*. (25 กุมภาพันธ์ 2568), สัมภาษณ์.
- ประวิทย์ ฤทธิบุญ. (2558). นาฏศิลป์ไทย : สื่อทางวัฒนธรรมที่มากกว่าความบันเทิง. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์*, 2(1). 115
- รุ่งนภา ชุมประเสริฐ และจุไรศรี ชูรักษ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ร่วมกับการใช้สื่อประสมที่มีต่อทักษะการปฏิบัติทางนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารครุศาสตร์สาร*, 16(2), 206-207.

- ลดาวัลย์ ก๊กตระกูล. (2561). ผลการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เรื่อง การสร้างงานจากโปรแกรมประมวลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการสอน และเทคโนโลยีการเรียนรู้ (ประถมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วริศนันท์ เดชปานประสงค์, มงคล ไชยวงศ์, อัครวุฒิ จินดานุรักษ์, ไตรรัตน์ พิพัฒน์โกศล, และพลอยปภัส จิตรรัตน์สรณ์. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 8(2), 431.
- ศิริรัตน์ เขมาชีวะ และจงบกล บัวแก้ว. (2567). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติการทำขนมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 3(2), 4.
- ศิริพร อนุสภา, สุวิทย์ สลามเต๊ะ, สราวุธ และชน. (2565). เยาวชนไทยกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 19(37), 214-215.
- ศิริธร นวมนาม. (2568). *ข้าราชการครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาล 3 ประชายินดี จังหวัดราชบุรี*. (26 กุมภาพันธ์ 2568), สัมภาษณ์.
- สายพิน สีหรัักษ์. (2568). *หลักการวางแผนและการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. เอกสารประกอบการสัมมนาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ในห้องเรียนสูงงานวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัตนา ปญจพรอุดมลาภ และ วชิรินทร์ ศรีรักษา. (2559). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ตามรูปแบบการสอนของ HARROW เรื่อง พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(3), 25-26.
- เสาวรี ภูบาลชื่น. (2565). การสอนนาฏศิลป์ในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(2), 7.
- Office for Promotion of Social Learning and Improve the Quality of Youth. (2014). *Lifting Quality Teachers in Century 21*. Materials Symposium Aphiwat Learning Turning point to Thailand. 6-8May 2014. N.P.
- Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). *Teaching and learning 21st century skills: Lessons from the learning sciences*. International Academy of Education.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. Jossey-Bass.